

12. Конституция Федеративной Республики Бразилия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/archives/56313>. Конституция Республики Гвинея-Бисау [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/archives/232>

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права НЮУ імені Ярослава Мудрого В. М. Стещенко

В. В. Студінська¹

ЩОДО ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА РАСОЮ, КОЛЬОРОМ ШКІРИ, РОДОВИМ, НАЦІОНАЛЬНИМ ЧИ ЕТНІЧНИМ ПОХОДЖЕННЯМ

На сьогодні питання дискримінації постає досить гостро у зв'язку зі значною диференціацією суспільства. Дискримінація є найбільш поширеним порушенням прав людини, наслідком якого стає зневага до людей, які належать до певної групи, нетолерантне ставлення до людини як до найвищої соціальної цінності та деякі інші порушення. Проблема расизму, расової дискримінації, ксенофобії і пов'язаної з ними нетерпимості є актуальною протягом багатьох століть. Вона виступає причиною безлічі міжетнічних та національних воєн.

Питання дискримінації досліджувалося багатьма науковцями. Зокрема, такими як: С. С. Алексєєв, Ю. М. Тодика, В. О. Галан, Г. В. Мальцев, О. Ф. Скакун, Н. А. Ушаков, П. М. Рабінович та іншими.

Термін «дискримінація» походить від латинської, що дослівно перекладається як «розрізнення». Основна мета дискримінації полягає у зміні балансу справедливого та несправедливого. Дискримінація – це завжди вмотивоване усвідомлене заперечення або визнання на інтуїтивному рівні неспроможності права справедливо врегулювати певні відносини [1].

Статут ООН закріплює, що «заохочення і розвиток поваги до прав людини і основоположних свобод є однією з цілей діяльності ООН. Для досягнення вказаної мети Статуту ООН робляться різні кроки: створюються спеціальні органи і комісії, проводяться великі міжнародні кон-

¹ Студентка 4 курсу факультету підготовки кадрів для Пенсійного фонду України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ференції. Зокрема, було проведено Тегеранську конференція з прав людини у 1968 році, Віденську всесвітню конференцію з прав людини у 1993 році.

З 20 по 24 квітня 2009 року в штаб-квартирі ООН в Женеві було скликано Всесвітню конференцію ООН по боротьбі з расизмом («Дурбан II»), щоб розглянути виконання Дурбанської декларації і Програми дій Всесвітньої конференції проти расизму, яка пройшла в 2001 році в Дурбані.

Відповідно до Програми та Дурбанської декларації держави повинні поширювати заходи проти расизму, расової дискримінації, ксенофобії і пов'язаної з ними нетерпимості допомогою інформаційних та освітніх програм. Держави, які ще не ратифікували існуючі міжнародні норми в галузі боротьби з расизмом, расовою дискримінацією, ксенофобією і пов'язаної з ними нетерпимістю, повинні вжити заходи для їх ратифікації.

Саме Дурбанська декларація ознаменувала собою новий підхід у боротьбі з расизмом, расовою дискримінацією, ксенофобією і пов'язаної з ними нетерпимістю. Вона закликала Раду ООН з прав людини створити механізми вирішення проблеми расизму. Рада ООН з прав людини прийняла ряд резолюцій, що сприяли створенню Міжурядової робочої групи, Робочої групи по ефективному здійсненню Дурбанської декларації та Робочої групи експертів по проблемі осіб африканського походження. Всі ці групи покликані вивчати, причини расизму, расової дискримінації, ксенофобії і пов'язаної з ними нетерпимості, виявляти сучасні форми їх прояву, а також давати рекомендації для їх викорінення [2].

За результатами Конференції 2009 року було відзначено, що, незважаючи на зусилля міжнародного співтовариства в боротьбі з расизмом, расовою дискримінацією, ксенофобією і пов'язаної з ними нетерпимістю ситуація у світі далека від досконалості, тому різні держави повинні виконати свої обіцянки в цій області.

Комітет Організації Об'єднаних Націй з прав людини у Міжнародному Пакті про громадянські та політичні права у статті 26 закріплює: «Всі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону. В цьому відношенні всякого роду дискримінація повинна бути заборонена законом, і закон повинен гарантувати всім особам рівний і ефективний захист проти дискримінації за будь-якою ознакою, як-от: раса, колір шкіри, стать, мова, релігія, політичні чи інші переконання, національне чи соціальне походження, майновий стан, народження чи інші обставини» [3].

Статті 55, 76 Статуту Організації Об'єднаних Націй забороняють расову, політичну, релігійну та будь-які інші види дискримінації в міжнародних відношеннях. Закріплюється загальна повага та дотримання прав людини й основних свобод для всіх, без розрізнення раси, статі, мови й релігії [4].

Захищає права людини від дискримінації також Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. Зокрема, стаття 7 закріплює, що усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації [5].

Незважаючи на такі значні напрацювання міжнародного співтовариства у сфері протидії дискримінації, ця проблема все ще залишається актуальною.

Порушення прав певної категорії людей за певними ознаками: расою, кольором шкіри, родовим, національним чи етнічним походженням відбувалося все частіше. І така нерівність закріплювалася не тільки внаслідок недосконалого врегулювання даних відносин законодавством, а і на звичайному рівні, певних стереотипах та моделях поведінки суспільства.

21 грудня 1965 року Генеральна Асамблея прийняла Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, адже дискримінація за расовими ознаками була визнана найпоширенішим джерелом політичних та громадянських конфліктів [6].

Відповідно до прийнятої Конвенції був вперше заснований орган, який займався спостереженням за дотриманням всіх затверджених положень – Комітет по ліквідації расової дискримінації. Крім спостереження за виконанням Конвенції, даний орган вправі розглядати індивідуальні скарги на порушення Конвенції. Наприклад, станом на липень 2010 року Комітет прийняв рішення по суті 24 скарг, і в 10 випадках з них визнав порушення Конвенції.

Крім цього, Конвенція заборонила такі форми расової дискримінації, як расову сегрегацію (відокремлення «кольорового» населення від «білого» та апартеїд (форма дискримінації, що полягає у територіальній ізоляції групи населення) [7].

Міжнародне співробітництво здійснює ще одну форму боротьби з расовою дискримінацією, а саме визнання певних проявів расової дискримінації злочинами. В рамках ООН приймається ряд конвенцій, які визначають які форми дискримінації є злочинами. Це Конвенція про

попередження злочину геноциду і покарання за нього від 09.12.1948 року, Конвенція про припинення злочину апартеїду і покарання за нього від 30.11.1973 року та інші. Таким чином, держави, що ратифікували ці конвенції, зобов'язані карати осіб, що вчиняють відповідні злочини [8].

Повна ліквідація дискримінації в будь-якій сфері передбачає узгодження норм внутрішньодержавного національного законодавства з нормами міжнародного права, а також створення дієвих механізмів задля застосування відповідних норм на практиці.

Література:

1. Гузь О. Ю. Дискримінація як форма порушення прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2012_2_28.pdf

2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/2002decl.shtml.

3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043/print1442169997101603

4. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду: від 26.06.1945 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010

5. Загальна декларація прав людини: від 10.12.1948 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015/print1442169997101603

6. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації: від 21.12.1965 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_105

7. Цимбал Т. Я, Калмикова О. С. Роль організації об'єднаних націй у координації міжнародного співробітництва у боротьбі з ксенофобією та расизмом / Т. Я. Цимбал, О. С. Калмикова // Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – Вип. 1. – С. 223-225.

8. Галан В. О. Дискримінація за расовою ознакою: від апології рабства до міжнародно-правового злочину [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_3_11.pdf

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого В. О. Галан